

Jiří Štefanides /
Eva Hudcová: *Der Bürger und sein Theater in einer mährischen Kleinstadt. Aus der Kulturgeschichte von Mährisch-Schönberg*

Autorka vystudovala obory germanistika a historie a svoji kvalifikaci „oboustranně“ zúročila v disertační práci, jejíž název v překladu zní *Měšťan a jeho divadlo v moravském maloměstě. Z dějin kultury v Šumperku*. Záběr práce je širší a vystihuje jej spíše podtitul. Autorka si na počátku klade otázky: Jaké představy o kultuře měl tehdejší měšťan jako příslušník kulturních elit? V jakých souvislostech se kultura v malém moravském městě vyvíjela? Do jaké míry bylo možné překračovat horizonty maloměsta? A jaký vliv měla Vídeň na provinční kulturní život? Odpovědi hledá ve vývoji místní architektury, žurnalistiky a šumperských tiskáren, zdejších četných spolků a městského orchestru a v druhé části své práce také v proměnách divadelního života, které sleduje od šedesátých let 19. století do roku 1918.

Šumperk (Mährisch Schönberg) se během 19. století proměnil v kvetoucí téměř zcela německé město (a zůstal jím i za první republiky), jehož ekonomická prosperita byla založena na rozmachu textilního průmyslu a jehož kulturní identita vyrůstala ze svazku zdejších kořenů s kulturním životem Vídně jako nepříliš vzdálené metropole. Jestliže Šumperk měl na konci osmdesátých let 19. století sotva 10 000 obyvatel, musí nás udivit rozsah a úroveň jeho uměleckého života, který v sobě (podobně jako

v jiných městech na Moravě včetně měst českých) umně propojoval aktivity profesionální s ochotnickými, aktivity divadelní s rozvinutou kulturou hudební. Stejně tak nás překvapí počet zdejších rodáků, s nimiž se město samozřejmě hrdě identifikovalo a mezi něž patřili leckdy nevýznamní zpěváci, skladatelé, sbormistři či spisovatelé, jako například Leo Slezak, Eduard von Chiari, Karl von Oberleithner, Ottilie Strobachová, Emil Mario Vacano či Marie Knitschkeová, jimž autorka také věnuje pozornost.

Naše dosud neúplné a nepřesné povědomí o dějinách divadla v Šumperku sahá poměrně hluboko do minulosti. Pašijové hry se zde hrály už v 17. století, ochotnická představení nejpozději od roku 1786 a první profesionální společnost je spolehlivě zaznamenána v roce 1814. Dynamicky se rozvíjející měšťanská společnost v Šumperku cítila potřebu naplňování kulturního využití (a také své reprezentace), kterou mohla zpočátku saturovat hlavně kultura „importovaná“. Tento požadavek skvěle naplňovaly německy hrající divadelní společnosti. Autorka popisuje prudce rostoucí počet představení a stagion (v sezoně i několika různých společností a souborů). Na konci 19. století bylo v Šumperku hned několik sálů, v nichž se pravidelně provozovalo divadlo, profesionální i ochotnické: kromě hostinců byly divadelními sály vybaveny také Katolický dům a Dělnický dům. Vedle kočovných společností zde vystupovaly soubory z Vídně a z Německa, městská divadla z Olomouce, Jihlavy a Těšína, zdejší publikum vidělo kromě činohry operetu, balet, kabarety a varieté, někdy dokonce i operní představení.

Nakonec se šumperští měšťané rozhodli postavit reprezentativní kulturní centrum

města, v roce 1902 tak byl otevřen Němec-
ký spolkový dům (dnes budova Severomo-
ravského divadla Šumperk), jehož jeviště i
hlediště byly vhodné i pro největší soubory.
Šumperk sice tehdy nedospěl k vybudování
stálého městského divadla, kombinace akti-
vit ředitelů cestujících společností a míst-
ních spolků však patrně dokázala potřebu
divadla zcela naplňovat. Autorka se táže
po významu divadla, jeho různých dru-
hů a žánrů a repertoáru pro tehdejší malo-
městské publikum, popisuje společenské
funkce divadla v malém městě, promě-
nlivost návštěvnosti divadelních produkcí.
Značnou pozornost věnuje právě publiku,
ostatně je to hlavní téma práce. Porovná-
vá výši vstupného a abonmá různých divadel,
nabízí graficky vyjádřené údaje o počtu
představení jednotlivých společností a sou-
borů v Šumperku a o zastoupení jednotli-
vých divadelních druhů a žánrů, přehle-
dy nejčastěji hraných autorů a skladatelů a
také titulů. Postupně tak kreslí obraz diva-
delního života v jednom z mnoha měst teh-
dejší Moravy a Slezska, která významně
spoluvytvářela divadelní kulturu té doby,
aniž ovšem může srovnávat: monografické
studie obdobných sídel s převážně němec-
kým obyvatelstvem (Mährisch Trübau –
Moravská Třebová, Zwittau – Svitavy,
Neutitschein – Nový Jičín, Freudenthal –
Bruntál, Sternberg – Šternberk atd.) nejsou
zatím k dispozici. V tomto smyslu je prá-
ce Evy Hudcové pro dějiny německojazyč-
ného divadla na Moravě a ve Slezsku prů-
kopnická. Nic na tom nemění skutečnost,
že není teatroložka, že mimoděk ztotož-
ňuje názory deníkové divadelní kritiky se
stanoviskem hlediště (rozdíly byly někdy
naopak velké), že v soupisu společností a
souborů hostujících v Šumperku „ošidila“
čtenáře o dataci jejich zájezdů, že cítíme

jistou absenci znalosti dobového divadel-
ního kontextu (včetně českého prostředí).
Díky této práci se podstatně rozšiřuje naše
znalost divadelního místopisu Moravy a
Slezska, což je o to cennější, že postavení
Šumperka v divadelním životě tehdejšího
německojazyčného prostředí obou histo-
rických zemí ještě vzrostlo v období Čes-
koslovenska a posléze i v tragických letech
1939–1944, kdy se stalo centrem profesio-
nálních aktivit pro širokou oblast Hřebeč-
ska, severní Moravy a Slezska.

Publikaci otevírá zasvěceným úvodem
Jörg Krappmann, znalec německy psané
moravské literatury a kulturního milieu
německé Moravy vůbec, a uzavírá obsáh-
lý, velmi užitečný soupis pramenů a litera-
tury. Vydána byla s podporou výzkumných
záměrů *Morava a svět: umění v otevřeném
multikulturním prostoru*, jejichž nositelem
je Filozofická fakulta UP v Olomouci.

HUDCOVÁ, Eva. *Der Bürger und sein
Theater in einer mährischen Kleinstadt.
Aus der Kulturgeschichte von Mährisch-
Schönberg. Beiträge zur deutschmähris-
chen Literatur*, Band 10. Olomouc: Univer-
zita Palackého, 2008.